

סיון תשס"ז

בס"ד

"מאין לי בשר?"

פרשת בהעלותך (ע"פ שיעורו של הרב אביחי קצין)

1. במדבר פרק יא

- (א) ויהי העם כמתאננים רע באזני ה' וישמע ה' ויחר אפו ותבער במ אש ה' ותאכל בקצה המחנה :
 (ב) ויצעק העם אל משה ויתפלל משה אל ה' ותשקע האש :
 (ג) ויקרא שם המקום ההוא תבערה כי בערה במ אש ה' :
 (ד) והאספסוף אשר בקרב התאו תאוה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר :
 (ה) זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקשאים ואת האבטחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים :
 (ו) ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו :
 (ז) והמן כזרע גד הוא ועינו כעין הבדלח :
 (ח) שטו העם ולקטו וטחנו ברחים או דכו במדכה ובשלו בפרור ועשו אתו עגות והיה טעמו כטעם לשד השמן :
 (ט) ובקדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו :
 (י) וישמע משה את העם בכה למשפחתיו איש לפתח אהלו ויחר אף ה' מאד ובעיני משה רע :
 (יא) ויאמר משה אל ה' למה הרעת לעבדך ולמה לא מציתי חן בעיניך לשום את משא כל העם הזה עלי :
 (יב) האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו פי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את הינק על האדמה אשר נשבעת לאבותיו :
 (יג) מאין לי בשר לתת לכל העם הזה כי יבפו עלי לאמר תנה לנו בשר ונאכלה :
 (יד) לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה כי כבד ממני :
 (טו) ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי : פ

2. במדבר פרק יא

- (כד) ויצא משה וידבר אל העם את דברי ה' ויאסוף שבעים איש מזקני העם ויעמד אתם סביבת האהל :
 (כה) וירד ה' בענן וינדבר אליו ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים ויהי פנוח עליהם הרוח ויתנבאו ולא יספו :

3. ספרי במדבר פסקא פז ד"ה (פז) זכרנו

- (פז) זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם, וכי יש בענין שהיו המצריים נותנים להם דגים בחנם והלא כבר נאמר ועתה לכו עבדו ותבן לא ינתן לכם (שמות ה יח) אם תבן לא היו נותנים להם בחנם ודגים היו נותנים להם בחנם ומה אני אומר חנם, חנם מן המצוות.

4. רש"י במדבר פרק יא

- מי יאכלנו בשר - וכי לא היה להם בשר, והלא כבר נאמר (שמות יב, לח) וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר וגו'. ואם תאמר אכלום, והלא בכניסתם לארץ נאמר (במדבר לב, א) ומקנה רב היה לבני ראובן וגו', אלא שמבקשים עלילה :

5. רש"י במדבר פרק יא

- (י) בכה למשפחותיו - משפחות משפחות נאספים ובוכים לפרסם תרעומתן בגלוי. ורבותינו אמרו למשפחותיו על עסקי משפחות, על עריות הנאסרות להם :

6. ספרי במדבר פיסקא פה ד"ה כמתאוננים, אין

כמתאוננים, אין מתאוננים אלא מתרעמים מבקשים עלילה היאך לפרוש מאחרי המקום שכן הוא אומר ביורם בן אחאב כי אך דעו נא וראו כי מתאנה הוא לי (מלכים ב' ה ז) וכן הוא אומר בשמשון כי תואנה הוא מבקש מפלשתים (שופטים יד ד)

ר' אליעזר אומר אין כמתאוננים אלא כמתלהמים וכן הוא אומר דברי נרגן כמתלהמים (משלי כו כב) וכן הוא אומר ותרגנו באהליכם (דברים א כז) והם היו כמתלהמים אבל סכין ירדה מן השמים ובקעה את כריסם שנאמי' והם ירדו חדרי בטן (משלי כו כב)

ר' יהודה אומר אין כמתאוננים אלא כמדויים את עצמם שנאמר לא אכלתי באוני ממנו (דברים כו יד).

7. עמק הנצי"ב - הנצי"ב מולוז'ין

אלא כמתלהמים: שמכים בכח שבט פיהם, ו"מתלהמים", הוא מלשון מהלומות. ונהפכו אותיות השורש דשם הכאה בכח יד, וכאן מיירי בכח פה.

...והעניין שהיכו את משה בשבט פיהם על שהוציאם מארץ מצרים, ובאו בעזות מצח לעמוד כנגדו.

8. ספרי במדבר פיסקא פה ד"ה באזני ה'

באזני ה', מלמד שהיו ישראל מתכוונים להשמיע את המקום היה ר' שמעון אומר משל למה הדבר דומה לאחד שהיה מקלל את המלך היה המלך עובר אמרו לו שתוק שלא ישמע המלך אמר להם מי יאמר לכם שלא היתה כוונתי כי אם להשמיעו אף ישראל מתכוונים להשמיע למקום.

9. במדבר פרק א

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינִי בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֵאמֹר:

(ב) שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבוֹתֶם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל זָכָר לְגִלְגֻלְתֶּם:

10. במדבר פרק ט

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר:

(ב) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ:

(ג) בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֲרֵבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמוֹעֵדוֹ כְּכֹל חֻקֹּתָיו וְכָכֵל מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ:

(ד) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח:

(ה) וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בְּרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֵבִים בְּמִדְבַר סִינִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

(ו) וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לָנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנָי אֲהַרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:

11. רש"י במדבר פרק ט

בחדש הראשון - פרשה שבראש הספר לא נאמרה עד אייר, למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה. ולמה לא פתח בזו, מפני שהוא גנותן של ישראל, שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד:

12. משך חכמה במדבר פרק יא פסוק א

(א) ויהי העם כמתאוננים רע בעיני ד' - הענין, כי כבר אמרו חז"ל (ספרי) (ט-א) כי אין מוקדם ומאוחר בתורה, ופרשה של טמאים בר"ח ניסן נאמרה, ופרשה של ראש הספר באייר, וצוה לפקוד ישראל והלויים (פרקים א - ד) ולעשות דגלים ולהניף הלויים (פרק ח'), ואח"כ נסעו ממדבר סיני ובאו בפארן (פרק י'), ולזה התחילו העם להתאונן על הלקח מאתם העבודה ונתנה ללויים.

13. במדבר פרק טז

(לד) וְכָל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סָבִיב תִּיהֶם נָסוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶן תִּבְלַעְנוּ הָאָרֶץ: (לה) וְאִשׁ יִצְאָה מֵאֵת ה' וְתֹאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֵתִים אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקְּטָרֶת: פ

14. משך חכמה במדבר פרק יא פסוק ד

(ד) התאוו תאוה - פירוש אף שהיה להם בקר וצאן, בכ"ז הא נאסרה בשר תאוה, והיה צריך להביאם לאהל מועד עם כל תיקון הקרבתו, והם התאוו תאוה כו' את הדגה אשר נאכל במצרים חנינם בלא מצות, וכעת אין רק בשר ובאלף מצות ואין כדאי על זה הטורח. ודו"ק. וירמוז כי דג כולו היתר ואף דמו, כדתנן כריתות פרק דם שחיטה (דף כא). יעו"ש.

ויתכן עוד כי המן היה הולך בזכות משה (תענית ט), והוא לחם אבירים (תהלים עח, כה). שמלאכי השרת אוכלים אותו (יומא עה:), מזון רוחני כמעט בלתי ממש, והנה בכל הצמחים יש כח החיוני והצומח, אבל כח המתאוה אין בהם לבד בהחי, ולכן ע"ה אסור לאכול בשר (פסחים מט:), כיון שיגביר כח המתאוה, ואין בו תורה להתאפק על תאוותו, וכמו שאמרו (קדושין ל:). בראתי יצר הרע בראתי תורה תבליו, ולכן

התאוו תאווה, שיהא להם תאווה, וחשבו, שבשביל שאין להם בשר ואוכלים דוממים שאין בהם כח התאווה, כי אפילו בצמחים אמרו דקל זה מתאווה לתמרה שביריחו (בראשית רבה ר"פ מא), משא"כ במן, ולכן רצו לאכול בשר חי, שיש בו כח התאווה להגביר תאוותם. ולכן דרשו (שבת קל, ספרי יא-ג) שפיר בוכה למשפחותיו על עסקי עריות הנאסר להן. לכן משה רבינו, ששב אחר מתן תורה להיות איש אלקים מלאך רוחני בכל אומץ כחו ותמימות אבריו [וכמו שפסלו בעלי מומין בסנהדרין (דף יז) מאתך הדומים לך] וליחו החזק, פירש מאשה (שבת פז), שהיה חסר ממנו כחות המתאווים לגשם, לכן בא בסבתו המן, שהוא מזון שאין בו כח מתאווה. ולזה היה אומר מאין לי בשר, שבשר אינו יכול לבוא בזכותי. ולכן אמר השי"ת כי יאציל את רוחו על שבעים זקנים ובאמצעותם תהיה חופף ההנהגה האלקית על ישראל, והמה אך אדם סלה, כי המה אינם פרושים מנשותיהם, ויש להם כחות המתאווים, אם המה יקדישו כחותיהם עד כי יהיו ראויים להיות משכן האלקי עליהם ובאמצעותם תבוא הרוח, אז יהיה בשר, שהוא מן החי, שיש בו כח המתאווה, ולכך יצא הקצף והיה לזרא, אבל ע"י משה לבדו לא היה בשר רק מן.

15. דברים פרק יב

(כ) **פי ירחיב ה' אלהיך את גבולך בארץ דבר לך ואמרת אכלה בשר פי תאווה נפשך לאכל בשר בכל אונת נפשך תאכל בשר:**
(כא) **פי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשום שמו שם ונבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן ה' לך באשר צויתך ואכלת בשעריך בכל אונת נפשך:**

16. תלמוד בבלי מסכת חולין דף טז עמוד ב

רבי ישמעאל היא, דתניא: +דברים י"ב+ כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך כאשר דבר לך ואמרת אוכלה בשר וגוי' - ר' ישמעאל אומר: לא בא הכתוב אלא להתיר להם בשר תאווה, שבתחלה נאסר להם בשר תאווה, משנכנסו לארץ הותר להם בשר תאווה

17. רש"י מסכת חולין דף טז עמוד ב

להתיר להם בשר תאווה - כשיבואו לארץ יוכלו לאכול בשר לתאוותן בלא שום הקרבה. שמתחלה - כשהיו במדבר משהוקם המשכן. נאסר להם בשר תאווה - שאין יכולין לאכול בשר שלמים ואם היו שוחטין בלא קרבן היו ענושים כרת כדכתיב (ויקרא יז) ואל פתח אהל מועד לא הביאו וגוי'. נכנסו לארץ - נתרחקו מן המזבח.

18. תלמוד בבלי מסכת יומא דף עה עמוד ב

תנו רבנן: +תהלים עח+ לחם אבירים אכל איש - לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו, דברי רבי עקיבא. וכשנאמרו דברים לפני רבי ישמעאל אמר להם: צאו ואמרו לו לעקיבא: עקיבא טעית! וכי מלאכי השרת אוכלין לחם? והלא כבר נאמר +דברים ט+ לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי אלא מה אני מקיים אבירים - לחם שנבלע במאתים וארבעים ושמונה אבירים.

19. תלמוד בבלי מסכת תענית דף ט עמוד א

ורבי יוסי ברבי יהודה אומר: שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה, ואהרן, ומרים. ושלוש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן. באר - בזכות מרים, עמוד ענן - בזכות אהרן, מן - בזכות משה.

20. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף מט עמוד ב

תניא, רבי אומר: עם הארץ אסור לאכול בשר (בהמה) שנאמר +ויקרא יא+ זאת תורת הבהמה והעוף כל העוסק בתורה - מותר לאכול בשר בהמה ועוף, וכל שאינו עוסק בתורה - אסור לאכול בשר בהמה ועוף.

21. משך חכמה במדבר פרק יא פסוק טז

(טז) אספה לי שבעים איש מזקני ישראל - יתכן, כי כאשר הבדיל השי"ת בני אהרן ושבט הלוי לעבודתו, היו מהאומרים, אחרי אשר אנו רחוקים משלמות מופלגת, דביקות באלקות, למה נזדכך אותנו בפרישות מבשר ומתאוות הבשריי, כיון שאין לנו יתרון מזולתנו, לכן היה מהתחבולה האלקית לעשות שבעים אנשים מזקני ישראל מעון לשכינת השי"ת, וכל אחד מישראל אשר שאר רוח לו ומתנהג בפרישות ובהתבודדות ראוי לזה, לכן יבדלו מן התאוות, כי כולם יתאוו להשגחה המופלגה והכבוד האמיתי. ואולי הוא ע"ד שמתוך שלא לשמה בא לשמה (פסחים נ:). ודו"ק.